

๑๑๕๒

๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๕

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๗

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)

ปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗

เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

๑๑๕๓

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย
คำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับ
ที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๗"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้เมื่อพ้นหกลสิบ
วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. (จ.๕) พ.ศ. ๒๔๙๙
มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๒) ทวิ ของมาตรา ๑๔๐
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

* (๒) ทวิ ในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ถ้าอธิบดี
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี เห็น
สมควรจะให้มีการวินิจฉัยปัญหาใดในคดีเรื่องใดโดยที่ประชุม
ใหญ่ก็ได้

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๓ ที่ประชุมใหญ่นั้นให้ประกอบ
ด้วยผู้พิพากษาทุกคนซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ แต่ต้องไม่น้อยกว่า

๑๑๕๔

๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๕

ถึงจำนวนผู้พิพากษาแห่งศาลนั้น และให้อธิบดีผู้พิพากษา
ศาลอุทธรณ์หรือประธานศาลฎีกาเป็นประธาน

คำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก
และถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานแห่งที่ประชุมออก
เสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในคดีซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้วินิจฉัยปัญหาแล้ว คำพิพากษา
หรือคำสั่งต้องเป็นไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ และ
ต้องระบุไว้ด้วยว่าปัญหาข้อใดได้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่
ผู้พิพากษาที่เข้าประชุมแม้มิใช่เป็นผู้นั่งพิจารณาก็ให้มีอำนาจ
พิพากษาหรือทำคำสั่งในคดีนั้นได้ และจะเพาะในศาล
อุทธรณ์ให้ทำความเห็นแย้งได้ด้วย

- แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. (ฉ.๑) พ.ศ. ๒๕๕๗

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๕๕ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๕๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา และว่าด้วยความรับ
ผิดขั้นที่สุดของคู่ความในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม ค่าธรรมเนียม
ศาลในการยื่นคำฟ้อง ฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือในการ

๑๑๕๕

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๘๗

ดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นตามที่ระบุไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้หรือในมาตรา ๑๕๐ นั้น ให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้อง ฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น ๆ หรือคู่ความฝ่ายที่ศาลระบุไว้ในคำสั่งในกรณีที่กระบวนการพิจารณานั้นได้กระทำโดยคำสั่งศาลเป็นผู้ชำระ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายซึ่งระบุไว้หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมชำระค่าธรรมเนียมสำหรับกระบวนการพิจารณาเช่นนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นไว้ หรือจะสั่งให้เรียกค่าธรรมเนียมศาลจากคู่ความทั้งสองฝ่าย หรือแต่ฝ่ายเดียวก็ได้

ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาลโดยวิธีปิดสมุดปดตามจำนวนที่ต้องปิดลงไว้ในคำคู่ความ คำร้องใบรับ หรือเอกสารอื่น ๆ นั้น

คำร้องขอฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถ คำฟ้องหรือฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือคำให้การหรือคำแก้อุทธรณ์หรือฎีกา ซึ่งได้ยื่นต่อศาลพร้อมด้วยคำขอฟ้อง หรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถ ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณา

๑๑๕๖

๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๕

ในชั้นได้สวนอนาถา ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลและวาง
เงินศาล เว้นแต่ศาลจะได้ยกคำขอนั้นเสีย

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. (ฉ. ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑

* มาตรา ๑๕๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง หรือ

ในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่
ถ้าศาลไม่ยอมรับฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือคำขอให้พิจารณา
ใหม่นั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้คืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด
นอกจากคำรับคำฟ้องและค่ายื่นคำขอให้ออกหมายเรียกจำเลย

เมื่อได้มีการถอนคำฟ้อง หรือเมื่อศาลได้ตัดสินให้ยก
คำฟ้องโดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องคดีใหม่ หรือเมื่อคดี
นั้นได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยสัญญาหรือการประนีประนอมยอม
ความ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด
หรือบางส่วนแก่คู่ความที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เสียไว้ในเวลายื่น
คำฟ้องได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งสำนวนความ
คืนไปยังศาลล่างเพื่อตัดสินใหม่ หรือเพื่อพิจารณาใหม่ทั้ง
หมดหรือแต่บางส่วน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๓ ศาล

๑๑๕๗

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗

อุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจที่จะยกเว้นมิให้คู่ความต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ หรือในการที่จะยื่นอุทธรณ์ หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาใหม่ของศาลล่างได้ตามที่เห็นสมควร

~~ยกเลิกโดย พ.ร.บ. (ฉ.ร.) พ.ศ. ๒๕๕๑~~

* มาตรา ๖ โหยยกเลิกตาราง ๑ ทายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ตาราง ๑

คำขึ้นศาลซึ่งต้องเสียเมื่อยื่นคำฟ้อง

๑. คดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดคำขึ้นศาลดังต่อไปนี้
 - ก. คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน ข. และ ค. ต่อไปนี้ ให้เรียกโดยอัตราสองบาทห้าสิบสตางค์ต่อทุกร้อยบาท
 - ข. คำฟ้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามมาตรา ๒๒๑ ให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อทุกร้อยบาท ตามจำนวนที่อนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ในคำชี้ขาด แต่ไม่ให้เกินกว่าสองพันบาท
 - ค. คำร้องขอให้บังคับจำนองหรือบังคับเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามที่จำเลยให้การยอมรับโดยไม่มีข้อต่อสู้ ให้

๑๑๕๘

๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๕

เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อทุกร้อยบาทตามจำนวนหนี้ที่เรียก
ร้อง

ในการคำนวณค่าขึ้นศาลนั้น ถ้าทุนทรัพย์หรือราคา
ทรัพย์สินที่พิพาทไม่ถึงหนึ่งร้อยบาท ให้นับเป็นหนึ่งร้อยบาท
เศษของหนึ่งร้อยบาทถ้าถึงห้าสิบบาทให้นับเป็นหนึ่งร้อยบาท
ถ้าต่ำกว่าห้าสิบบาทให้ปัดทิ้ง

๒. คดีที่คำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์ไม่อาจคำนวณเป็น
ราคาเงินได้

ก. คดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาทให้เรียกเรื่องละ
สิบห้าบาท

ข. อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตามมาตรา ๒๒๗ หรือมาตรา
๒๒๘ ให้เรียกยี่สิบบาท

๓. คดีที่คำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์ซึ่งอาจคำนวณเป็น
ราคาเงินได้ และซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้รวมอยู่
ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลตามอัตราใน ๑ แต่ไม่น้อยกว่าอัตรา
ใน ๒ ก. หรือ ๒ ข. แล้วแต่กรณี

๑๑๕๕

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

๔. คดีที่คำขอให้ชำระค่าเสียหายหรือค่าอุปการะเลี้ยงดู
ก็ดี เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือ
เงินอื่น ๆ ก็ดี บรรดาที่ให้อำนาจมีกำหนดเป็นระยะเวลาใน
อนาคต นอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหายที่ศาลมี
อำนาจพิพากษา หรือสั่งตามมาตรา ๑๔๒ อยู่แล้ว ให้คิด
ค่าขึ้นศาลสืบหาบาท ถ้าคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลา
ปัจจุบันรวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลสำหรับคำขอนี้ด้วยอีก
ส่วนหนึ่ง” ยกเลิกโดย พ.ร.บ. (ฉ.๕) พ.ศ. ๒๕๖๖

* มาตรา ๗ ให้ยกเลิกตาราง ๒ ทายประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

๑๒๐๐

๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๘๕

ตาราง ๒

ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
(๑) ค่ารับคำฟ้อง	๘ บาท	๕ บาท	๒ บาท	เมื่อยื่นคำ ฟ้อง
(๒) ค่ายื่นคำร้องขอ ตามมาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่ยังไม่มี คดีอยู่ในศาล		๑๕ บาท	๑๕ บาท	เมื่อยื่นคำ ร้องขอ

๑๒๐๑

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗

ลักษณะแห่ง กระบวนพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่控控มีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
(๓) คำขึ้นคำขอให้ ออกหมายเรียก หรือหมายอื่นๆ ไม่ว่าจะออกหมาย ก็ฉบับ คำขอละ	๓ บาท	๒ บาท	๑ บาท	เมื่อขึ้นคำ ฟ้อง
(๔) คำขึ้นคำขออื่นๆ ที่ต้องทำเป็นคำ ร้อง	๘ บาท	๕ บาท	๒ บาท	เมื่อขึ้นคำ ร้องขอ

๑๒๐๒

๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๑๕

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
(๕) ค่าตอบแทนตาม มาตรา ๖๑	๘ บาท	๕ บาท	๒ บาท	เมื่อยื่นใบ แต่งตั้งนาย
(๖) ใบมอบอำนาจแก่ ทนายความตาม มาตรา ๖๒	ไม่ต้องเสียค่า ธรรมเนียม			
(๗) ใบมอบอำนาจ ให้รับเงินตาม มาตรา ๖๓				

๑๒๐๓

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
(๘) ใ้ตั้งผู้แทนให้ กระทำการตาม มาตรา ๖๔ (๙) คำอ้างเอกสาร เป็นพยานฉบับ ละ แต่ไม่เกินกว่า	ไม่ต้องเสียค่า ธรรมเนียม	๑ บาท ๔๐ บาท	๑ บาท ๒๐ บาท	เมื่อส่ง

๑๒๐๔

๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๕

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
(๑๐) ค่ายอมความตาม มาตรา ๑๓๕ แต่ ให้คืนค่าตัดสิน ทั้งหมดหรือแต่ บางส่วน	๘ บาท	๕ บาท	๒ บาท	เมื่อทำ ยอมความ
(๑๑) ค่าหนังสือประกัน	๘ บาท	๕ บาท	๒ บาท	เมื่อทำ หนังสือ ประกัน

๑๒๐๕

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
(๑๒) คำตัดสินเรื่องละ	๘๐ บาท ชั้นฎีกา ๒๐ บาท ชั้นอุทธรณ์	๑๐ บาท	๔ บาท	เมื่อยื่นคำ ฟ้อง
(๑๓) คำคำสั่งที่มีคำขอ ตามมาตรา ๒๔๖ หรือมีคำขอโดย ทางอุทธรณ์คำสั่ง ของเจ้าพนักงาน บังคับคดี	๒๐ บาท	๑๐ บาท	๔ บาท	เมื่อยื่นคำ ขอ หรือ เมื่อยื่น อุทธรณ์

๑๒๐๖

๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๕

ลักษณะแห่ง กระบวนพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
(๑๔) คำคำบังคับเรื่อง ละ	๘ บาท	๕ บาท	๒ บาท	เมื่อยื่นคำ ฟ้อง
(๑๕) คำสั่งประเด็นไป สืบที่ศาลอื่นไม่ เกี่ยวข้องการชำระ คำพิพากษานั้น อื่น ๆ ที่จะต้อง เสียเนื่องจากการ ดำเนินกระบวน				

๑๕๐๗

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๑๑ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
พิจารณาเพื่อสืบ พยานในศาลที่ ได้รับแต่งตั้ง		๕ บาท	๕ บาท	ก่อนส่ง ประเด็น ไปสืบ
(๑๖) คำคัดค้านเอก สารต่างๆ โดย จำศาล หรือ เจ้า พนักงานบังคับคดี เป็นผู้คัด ให้คิด				

๑๒๐๘

๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๕

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
ร้อยคำตัดสินหนึ่ง บาท ต่อไปร้อย คำต่อ ๒๕ สตางค์ คำรับรองฉบับ ละ ๒ บาท ตาม มาตรา ๕๕ และ มาตรา ๒๘๑ (๑๗) คำคัดและรับรอง สำเนาบัญชีค่า				

๑๒๐๕

ตอนที่ ๗๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและ ศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระ เมื่อใด
		คดีที่ต้องมีองค์ คณะผู้พิพากษา ๒ คน	คดีที่ผู้พิพากษา คนเดียวเป็น องค์คณะ	
ฤชาธรรมเนียม ตามมาตรา ๑๖๕ (๑๘) ใบสำคัญเพื่อ แสดงว่า คำ พิพากษา หรือคำ สั่งได้ถึงที่สุดแล้ว	๑ บาท	๑ บาท	๑ บาท	เมื่อมีคำ ขอ
	๑ บาท	๑ บาท	๑ บาท	

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ควง อภัยวงศ์

นายกรัฐมนตรี